

Tendence ke světové válce posiluje, plebiscitární demokracie postupuje.

Pracující třída čelí nové fázi ustavování nepřátelských mezinárodních bloků na základě státní fiskální krize

Historie se stále zrychluje. Dobyť výkonné moci ve Washingtonu týmem Donalda Trumpa znamená zlom ve způsobu, jakým se konstituuje mezinárodní blok kolem Spojených států. Strategický cíl Washingtonu zůstává stejný: připravit se na konfrontaci, včetně vojenské, s Čínou a jejími spojenci. V tomto ohledu se od vlády Joe Bidena nic nezměnilo. Na druhou stranu současná americká administrativa vyvíjí výrazně odlišné iniciativy k zadržování čínského imperialismu. Tři geopolitické krizové scénáře se obrátily naruby.

Nejvíce otřeseným bojištěm je válka v Ukrajině, výhradní produkt moskevského neokolonialismu. Potíže, které má Kyjev se zastavováním pomalého postupu ruských vojsk na ukrajinském území, jsou zřejmé. Blok, který Ukrajinu dosud vyzbrojoval a financoval, dosáhl toho, co si předsevzal: trvale oslabil ruskou armádu, která přišla o statisíce mužů, tisíce kusů pozemního vybavení a několik válečných lodí. Nastal tedy čas „natáhnout ruku“ k Moskvě s cílem dosáhnout zdánlivého míru, který by Kremlu poskytl převahu, aby zmařil strategické spojení, které Rusko zpečetilo s Čínou v předvečer invaze do Ukrajiny a které od té doby

nikdy nepopřelo.¹ Evropská unie, vedlejší oběť vzniku bloků a války v Ukrajině, může zmizet. „Ústupky“, které je Washington ochoten učinit, jsou velmi blízké přáním Putina a jemu podobných: částečné stažení vojsk NATO od ruských hranic, odmítnutí žádosti Ukrajiny o přijetí do NATO, částečné nebo úplné zastavení vojenské pomoci Kyjevu, uznání anexe východoukrajinských území dobytých Moskvou, Putinova reintegrace do „vysoké ligy“, vrácení zabaveného majetku a ukončení sankcí. Aby překonaly neochotu kyjevské exekutivy, Moskva a Washington společně požadují, aby se co nejdříve po „míru“ konaly v Ukrajině prezidentské volby, s cílem nahradit Volodymyra Zelenského.² Ukončení izolace Ruska, které „Západ“ vyhláší, by mělo podle záměrů současné americké vlády umožnit prolomení „strategického“ spojení mezi Moskvou a Pekingem. V rámci onoho procesu však Washington cílí na ukrajinské bohaté zásoby nerostných surovin.³

Regionální válka, zahrnující Izrael, Sýrii a Libanon, je druhým bojištěm, které prošlo od nástupu týmu Donalda Trumpa k moci nejvýznamnějšími změnami. Odporný

¹ Viz „Ukrajina: ruská koloniální výprava urychluje kurz ke světové válce“, Bulletin MC/KPK číslo 22, 27. února 2022; https://mouvement-communiste.com/documents/MC/Leaflets/BLT202227Ukrajina_final.pdf

Ukrajinské zákony nepřipouštějí konání voleb během výjimečného stavu a šest měsíců po jeho ukončení. Viz text

„Ukraine does not want Wartime elections“, 17. listopadu 2023, Foreign Policy; <https://foreignpolicy.com/2023/11/17/ukraine-elections-war-russia-zelensky/>

³ „What minerals does Ukraine have and what are they used for?“, BBC News, 24. února 2025; <https://www.bbc.com/news/articles/c20le8jn282o>

antisemitský pogrom ze 7. října 2023, který vedl k děsivému masakru palestinských civilistů v Pásmu Gazy a na okupovaných územích Západního břehu Jordánu armádami Tel Avivu pod záminkou odvety, stejně jako invaze do jižního Libanonu a dnes i na syrská území na Golanských výšinách vykopal hrob jakékoli vyhlídce, i té nejkřehčí, na založení palestinského státu. Washington jde ve stopách Abrahámových dohod, které dvoustranní řešení (které naše hnutí vždy kritizovalo) vylučují, dokonce ho činí formálně neproveditelným tím, že organizují nucené vysídlování palestinského obyvatelstva, již velmi dlouho obtěžovaného ozbrojenými fašistickými gangy izraelských osadníků. Irán byl skrze destrukci způsobenou Hizballáhu marginalizovaný v Libanonu. Sýrie se znovu spojila s Tureckem – po převratu, který Ankara podpořila (a snad též řídila s izraelskou spoluprácí) a který zvýší represe proti kurdskému obyvatelstvu Sýrie a proti Syřanům nesunnitského vyznání. To vše napomáhá novým požárům na Středním východě.

Americká celní a diplomatická ofenzíva proti dvěma sousedním zemím, Kanadě a Mexiku, a proti Evropské unii má za cíl posílit primát Spojených států v „západním“ mezinárodním bloku, který vedou. K tomu, aby své spojence ukáznyly a dostaly pod svou kontrolu, používají Spojené státy dva kanály.

První akční linií je posilovat nákupy amerického zboží zavedením cel jako silného stimulu pro „vyváženější“ obchod, který by dále posílil vazby mezi Spojenými státy a jejich „spojenci“. V tomto rámci je jádrem zájmu Washingtonu diplomatická a obchodní bitva o kontrolu nad surovinami. S hrozbami anexe, nucenými prodeji uhlovodíků, „hybridního“ vybavení (použitelného v míru i ve válce), vojenské techniky atd. zemím, které byly kdysi prohlášeny za přátele, není „protekcionalismus“ Donalda Trumpa v žádném případě stažením se Spojených států do sebe. Naopak, jeho cílem je obnovit pozici Spojených států uvnitř kapitalistické hierarchie: Amerika a její zájmy mají stát v čele, v centru svého bloku. Bezvýhradně, bez sdílení vedení. Americký

„protekcionalismus“ je odpovědí na pokušení „multipolarity“, jemuž někteří američtí „spojenci“ podléhali.

Druhá linka Washingtonu se týká sdílení neproduktivních výdajů na společnou obranu východoevropských hranic. Americká vojenská doktrína je po několik desetiletí postavena na neschopnosti vést dvě války vysoké intenzity najednou. NATO může přežít pouze za této podmínky. Ve vztahu k zahraniční politice Spojených států směrem k Evropě, kterou přijal Joe Biden, se nic podstatného nezměnilo. Odlišné, velmi odlišné jsou použité metody a prostředky.

Tyto dva směry, jimiž washingtonská administrativa postupuje a jimiž se vychloubá, odpovídají přinejmenším třem imperativům:

Washington předně čelí nejtěžší zkoušce za celé období po druhé světové válce, protože Čína rychle zbrojí a její ekonomická moc je nyní nejvyššího řádu. Peking vede po několik let měnovou válku proti nadvládě dolaru a jeho unikátní roli mezinárodní měny.⁴ V oblasti nových technologií, infrastruktury a výrobního vybavení Čína Spojené státy rychle dohání. Již se netají touhou zmocnit se jakýmkoli prostředky Tchaj-wanu. Ten je klíčovou zemí pro výrobu sofistikovaných čipů, zásadních pro ekonomický rozvoj a modernizaci čínských vojenských zdrojů. Při formování svého vlastního bloku dnes Čína může počítat s několika „spřátelenými“ zeměmi, zaprvé a předně s Ruskem.

Jenže situace se pro Peking neodvíjí dobře, a to Washington vybízí, aby jednal rychle a slabost Číny včas vytěžil k potlačení jejího apetitu. Následky krize nemovitostního sektoru, která je zase způsobená obrovským množstvím nedobytných půjček, rozhodně nejsou v Číně zažehnané. Státem vlastněné firmy a čínské provincie jsou zamořené dluhy. Bez podpory bankovního sektoru by se mnohé společnosti musely zavřít a mnohé provincie (a města) by musely významně snížit výdaje na infrastrukturu, personál a veřejné služby.

⁴ „Měnová válka, předzvěst globálního ozbrojeného konfliktu“, Bulletin MC/KPK číslo 28, 20. dubna 2024;

<https://mouvement-communiste.com/documents/MC/Leaflets/BLT2404CzVf.pdf>

Spojené státy musejí získat zpět plnou kontrolu nad svými hodnotovými a dodavatelskými řetězci. Proto se musejí jak chránit před rostoucími dovozy, tak repatriovat celé výrobní segmenty, které byly předtím přemístěny do zahraničí. Pevná výrobní základna, která je co nejvíc osvobozena od závislosti na jiných zemích, je pro dlouhodobý ozbrojený zápas s Čínou a jejími „spojenci“ nezbytným předpokladem. Důležitým doplňkem onoho procesu je ovládnutí obchodních cest. Obchodní a celní vydírání rostoucí polarizaci kapitalistického světa perfektně odpovídá. Totéž platí i pro pohřbení již chátrajícího mezinárodního práva a organizací, které ho mají aplikovat. Mezinárodní právo, produkt dvojího vítězství Spojených států, nad Německem a Japonskem a poté na Sovětským svazem, již neexistuje. Novou normalitu světa, jehož srdce, zdá se, bije o závod, definuje demonstrace síly, jednostranné kroky a akce na každém poli a přísně bilaterální vyjednávání.

Obchodní a monetární politika prosazovaná Trumpovou administrativou předpokládá, že se podaří potlačit inflaci – že však dolar nebude ani příliš silný, aby se zboží, které je v něm denominováno, prodávalo v zahraničí. Jenže dolar se pravděpodobně bude zhodnocovat, jak se investoři budou snažit co nejlépe chránit proti rostoucím geopolitickým rizikům tím... že budou utíkat k aktivům, které jsou nejbezpečnější a nejdostupnější ve velkém množství, a mezi nimi jsou nejvýznamnější samozřejmě ty denominované právě v dolarech, včetně federálních dluhových cenných papírů. Aby americké dluhopisy zůstaly atraktivní, je zásadní, aby federální dluh zůstal v patřičných hranicích, jinak nebude po dluhových cenných papírech dostatečná poptávka; to je další prvek komplexního obrazu.

Jak za těchto vyhlídek vykouzlit kvadraturu kruhu? Zprvė drasticky zredukovat nabídku federálních dluhových cenných papírů tím, že se masivně srazí utrácení federální vlády (de facto se přesune na jednotlivé státy). Zadruhé zároveň tlačit na Fed (Federální rezervní systém), aby udržoval akomodační měnovou politiku směrem k dolaru, povzbuzující postupné oslabování jeho směnného kurzu.

Nízké směnné kurzy centrální banky by ve shodě se záměry trumpistických ekonomů umožnily jak dostatečně zavlažovat ekonomiku skrze instituci úvěru, tak přinejmenším částečně kompenzovat ztrátu podílu na trhu v případě zboží, jejichž výrobní náklady vzrostou následkem vyšších celních tarifů.

To je plán, který může v jistém bodě s Fedem kolidovat, protože primární funkcí centrálního rezervního systému je zadržovat inflaci, tedy oslabování dolaru. A je toho víc. Protože během celého procesu musí Washington zachovávat svou federální dluhovou kapacitu a roli dolaru jako zdaleka nejdominantnější světové měny. Zachování dluhové kapacity federální vlády předpokládá, že federální dluhové papíry zůstanou atraktivními pro zahraniční investory. Ti drží pětinu až čtvrtinu amerických dluhopisů, tři procenta z toho představují japonští a dvě procenta čínští investoři. Pokud však dolar oslabí oproti jiným měnám nadměrně (v důsledku růstu inflace, která mechanicky následuje růst cel, který povede k vyšším výrobním nákladům za zboží, jejich výroba bude navracena do Spojených států), budou investoři nákupu aktiv denominovaných v dolarech, včetně amerických státních dluhopisů, méně nakloněni.

Peking kromě toho vytrvale snižuje množství amerického federálního dluhu, který drží, je to v souladu s jeho dlouho probíhající měnovou válkou, kterou proti dolaru jako mezinárodní měně vede. Japonsko poté svou expozici americkému federálnímu dluhu redukuje kvůli nepříznivým směnným kurzům. Dokud dolar slouží jako bezpečný přístav pro investice ve světě plném hrozeb a nestabilit, bude japonský jen krutě trestaný. A platí to tím spíš s ohledem na fakt, že japonská centrální banka po několik desetiletí aplikuje akomodační monetární politiku, se slabým jenem, který prospívá japonským exportům.

Obava z náhlého pádu poptávky po federálních dluhových papírech expertní kruhy za Atlantikem pronásleduje a sužuje: „*Politické a ekonomické okolnosti mohou zvýšit riziko fiskální krize. Tu definujeme jako náhlý, ostrý a trvalý pokles poptávky po státních dluhopisech*

vzhledem k jejich nabídce, který vyvolá ostrý a trvalý nárůst úrokových sazeb. Takový růst sazeb dluhopisů by velmi pravděpodobně rychle přivodil krizi globálního finančního systému.“⁵

Velmi škodlivý by byl jak příliš silný dolar, tak příliš slabý. Aplikace programu nové americké vlády je tak komplikovaná a její výsledky tak nejisté, že administrativa zvažuje, že musí začít metodicky demontovat systém institucionálních pojistek a rovnováh dosazováním armády svých stoupenců na klíčové posty a rušením celých oborů, jako například ministerstva školství.

S druhým funkčním obdobím Donalda Trumpa získal projekt plebiscitární demokracie plán, který je, přinejmenším na papíru, koherentní a organický, jakkoli obtížné ho bude konkretizovat a realizovat. Mezi problémy, na něž narazí, zastávají výsadní postavení překážky pro proces konkurenční selekce kapitálu. Zpomalení ve vyrovnávání míry zisku ve střednědobém horizontu pravděpodobně vyústí v nižší schopnost zhodnocování, spojenou s

trendem k centralizaci kapitálu posíleným uzavíráním hranic a vzestupem nebo konsolidací kartelů.

Pracující třída nemůže z oné politiky nic získat, protože nevyhnutelný růst cen zboží, jejichž spotřeba slouží k reprodukci pracovní síly, povede k její devalvaci, ke ztrátě kupní síly mezd – zatímco hodnota pracovní síly kvůli růstu nákladů na její reprodukci stoupne. Ubránit mzdy může jen obnova ekonomických bojů. Tyto boje budou muset zacílit na firemní managementy, které byly posíleny tím, že se do center moci ve Spojených státech instaloval gang reakčních a autoritářských postav, vzdálených jakékoli „kultuře třídního konfliktu“. Přáli bychom jim jen a pouze drsné probuzení do halasu vzteku pracujících.

Paříž, 3. března 2025

⁵ „Assessing the risks and costs of the rising us federal debt“, Brookings, 12. února 2025;

<https://www.brookings.edu/articles/assessing-the-risks-and-costs-of-the-rising-us-federal-debt/>